

ዘሕዘዝ. . . ስኑፍ. . . ሓዲሽ ወግዲ ሃይለ መንቀርዮስ፡

አብ ብሉይ ወግዲ፡ ሕልጫ ዓባይ ኢትዮጵያ።

አንገሶም ኢሳቅ

“ ሕልጫ ዓባይ ኢትዮጵያ “ አብ ሕምባብ ነውጺ፡ ሰንከልክል ትብል አላ። ብርክታይቶይ ሕጂ’ስ አምላኽ ይመስገን፡ አብ’ቲ ዘይተርፍ ውድቀታ ቀሪባ’ላ። እታ ቀንዲ ሓደጋ ንሰላም ሃገርና ኤርትራን መርዘን መቀርኒ አፍሪቃን፡ ዝኸነት ሕልጫ ዓባይ ኢትዮጵያ፤ ፈጺጫ ምስ ዓነወት፡ ኤርትራ ሰላማ ከተውሕሰ’ያ። ሙሉእ ቀርኒ አፍሪቃ ኸአ፡ ንወለደታት ካብ ዘሳቐዮ መርዘን፡ ምሕረት ረኺቡ ክገላገል’ዩ። ርሑቕ አይመስለንን።

ዝኸበርኩም ተኸታተልቲ ፈሰ ቡክ፡ ነዚ ርእዮቶይ’ዚ ከም መቐጻልታ ናይ’ቲ ዓጫ፡ ሕምባብ ለውጢ ኢትዮጵያ፡ ድፍኢቱ ንመዝሙር ሰላም ምስ ኤርትራ፡ ብዝብል አርእስቲ፤ መርገጽዮይ ዘነጸርክሉ ዓንቀጽ፤ ብሰፊሖ አብ’ዚ ቀሪባ መዓልታት ክምለሰ’ዩ። ዓጫ ሕምባብ ለውጢ ኢትዮጵያ ኢለ ነይረ። ሕጂ ግን ሕምባብ ነውጺ ኢትዮጵያ’ዩ ኢለዮ አለኹ።

በሉ አብ’ዛ ናይ ሕጂ አርእስተይ ክምለስ። ሕምባብ ነውጺ ኢትዮጵያ ደፊኡ ደፊኡ፡ ንሕልጫ ዓባይ ኢትዮጵያ አብ ገምገም ወድቀት አብጺሕዎ’ሎ። ሓድሽ መራሒ ሕልጫ ዓባይ ኢትዮጵያ፡ አብዪ አሕመድ ዓሊ (“ዶክተር”) ዘልዓሎ፡ ናብ ዓጅውጂው ዘዘበለ ጭርሖ ምድማር፤ ንክውንነት ናይ’ቲ ዘይተርፍ፡ ዕጩ ናይ ቀደም ዩጉዝላቭያ፡ ንሕልጫ ዓባይ ኢትዮጵያ፡ ዕቕ..! እናበሎ ይጉሰም’ሎ። ዝሓለፈ ቀዳም ዓጽረ ስቓይ፡ አብዪ አሕመድ ዓሊ (“ዶክተር”) ዘበገሶ፡ ብቤት ጽሕፈት ናይ’ቲ ቀዳማይ ምኒስተር ዝተወደበ፡ መድረኽ ዘተ አብ አዲስ አበባ ተኸይዱ። ዛዕባ ናይ’ቲ ዘተ “ ጉዕዞ ዲሞክራሲ ኢትዮጵያ፡ ብመንጽር ታሪኽን ህልዊ ብድሆታትን “ ኢዩ ዝብል።

ድሮ’ኳ መስከረም ዝተባህለ፡ መካነ መርቡብ ሓብሬታ(Website) ዳርጋ ቤተ ሙጃሙላ ናይ ኩሉ ተባህለ፡ ፍሉይ ድምቀተ ሕብርን ሰበር ዜናን ገይሩ ለጢፍዎ’ሎ። ሰለ’ዚ ኸአ’የ ሰጂዐ’ሲ አትኩረ’ውን ዘዳመጽክም። መስከረም ዘተኩረሉ ንዘረባ፡ ናይ ቀደም አባል ማእከላይ ሽማግሌ ህዝባዊ ግንባር ነበርን ካብ ቀዳምት ዲፕሎማት ኤርትራን ሃይለ መንቀርዮስ’ዩ። ሃይለ መንቀርዮስ “ አብ መንጎ ኢትዮጵያን ኤርትራን ሙሉእ ሰላም አሎ ክብሃል አይክኣልን’ዩ “ ከም ዘበለ ብምጉላሕ ድማዩ መስከረም ሰበር ዜና ኢሉና። እኳ ደአ አብ ድሙቕ ቀይሕ ቅናት፡ ድሙቕ ብጩ እድያት ማእከል ተነጺፍዎ፡ ብጸሊም ብርዲ **BREAKING NEWS** ዝብል መወግዑዲ እንግሊዝኛ አለዎ። ትግርኛ ዘይነብብ ሰብ፡ ነቲ መዳመቕ ሕብርታትን ናይ እንግሊዝኛ መወግዑዕን ርእዩ፤ ገለ ወዘቢ ዝተኸሰተ ክመስሎ ይኸእል’ዩ።

ሓቂ ንምዝራብ ግን፡ አብ መንጎ ኤርትራን ኢትዮጵያን፡ ሕጂ ምሉእ ሰላም ከም ዘዩለ፡ ብሰበር ዜና ዝረጋገጸ ወዘቢ ክስተት ድዩ . ? አነ’ኳ ንነባሪ ሰላም ኢትዮ ኤርትራ፡ ብቁመና ሃገረ መንግስታዊ ይኸኑን፡ ፖለቲካ ዲፕሎማሲያዊ (as statesman) አመራርሓ፡ አብዪ አሕመድ ዓሊ፤ ትሰፍው (optimist) አይኩንኩን። ነዚ ዝምልከት’ውን አብ ዝቐጸል ጽሑፊይ ብዙሕ ኢለ አለኹ። ተስፋይ... ኤርትራ ብዋጋ ዋሓዚ ደምን ግብረ ህይወትን ክቡር መስዋእታ አብ ዝሃነጸቶ፡ ብሰበር ዜናን መደራግሕ ቃላትን፡ ዘይነቓነቕ ሓይል እምባ’ዩ። እምነተይ አብ ሃገሪይን አብ ናተይን’ዩ። ነባሪ ሰላም ከአ፡ አብ ነዊሕ ግዜ ዝህነጸ፡ ድሕሪ ፍጹም ምትእምማን’ዩ። እዚ ድማ ብልሳን ሃይለ መንቀርዮስን መጋዋሕቲ ሰበር ዜናኡን ዝርጋገጸ፡ አስተምህሮ አይኩንን፤ ንዓና ንኤርትራውያን።

አንቱም ሰባት፡ 30 ዓመት አብ ገድሊ ንናጽንት ሃገር፡ 20 ዓመት መመለኢታ ከአ፡ አብ ምክልኻል ልኡላውነት፡ ንነባሪ ሰላም ዶ ኣይኮናን፡ ሓው ሓውትና፡ ቅንጣብ ስጋና ገቢርና። ዕረ ዲናታ ቀቢርና።

ምናልባት... አብደ አሕመድ ይኹን ጉጅለ መሪሕነቱ፡ ጀግሪ ማለት መፈለጊ ምትእምግን፡ ናይ'ቲ ናይ ሓዋሩ ነባሪ ሰላም ክኸውን ወይ ክኹኑ ይኸእሉ'ዮም ትብሉ ትስፋዋት ኢንተሊኹም ግን፤ ከም'ቲ ተስፋኹም ክኹኑልና'ዩ ድልየተይ'ሞ፡ አፍኩም ይሰዓር። ናተይ ዘይትሰፍውነት ይኹን፡ ናይ ሃይለ መንቆርዮስ ቃላት፡ ከም ሕማቅ ፋል ንፋስ ይሰዶ ንበሎ።

አቐዲ ከም ዝግለጽክዎ፡ ዛዕባ ናይ'ቲ ዘተ “ ጉዕዞ ዲሞክራሲ ኢትዮጵያ፡ ብመንጽር ታሪኽን ህልዊ ብድሆታትን “ ኢዩ ዝብል። መጻውዒ ስሙ ኸአ “ አዲስ ወግ “ ብምስርኛ። አምስርኛ ብዕብላላ አብ ርእሲ ከም ትግርኛ ዝአመሰሉ፡ አዝዮም ስልጡናት ቋንቋታትን ገባቲ ምስፍሕፋሕ ዓቢ ጂኦግራፊያዊ ክልን፤ ቋንቋ'ዩ ዝመስል'ምበር፡ ቋንቋ ኣይኮነን። ሓደ ስንኩል ናይ መራኽቢ ስርዓት'ዩ። ስለ'ዚ ነታ ኮ'ታፍ “ ወግ “ ወግዲ ንበላ ድሓን፡ ከም ሻሙ። አብ'ዚ ሓዲሽ ወግዲ ዝተሰመየ፡ ዓወደ ዘተ ግን፡ ካብ ዛዕባ ናይ'ቲ ዝተሰየምሉ ጉዳይ ወጻኢ፡ ብዛዕባ ፖሊሲ ወጻኢ ኢትዮጵያ ክዘረብ'ና ንሰምዕ። ካብ ኮሎ ዘገርም ከአ፡ ፖሊሲ ወጻኢ ኢትዮጵያ፡ ዝበዘሕ ብመንጽር ውዕል ሰላም ምስ ኤርትራን ሕልጺ ምስፍሕፋሕ ዓባይ ኢትዮጵያን'ዩ፡ ሂር. . . ክብሃለሉ ውዲሎ።

ብዙሓት አምሓሩ “ ማሞ ሌላ፤ መታወቅያው ሌላ “ ክብሉ ስሚዖ ኣለኹ። ብዛዕባ ጉዕዞ ዲሞክራሲ ክትዘቲ ተዓዲምካ፡

ኢትዮጵያ. . . ምስ ጉረቤት ሀገር ኤርትራ ካብ ዝተፈራረመቶ ውዕል ሰላም፡ እንታይ ክትረብሕ'ያ ? ዝብል፡ ብሓለምቲ ዓባይ ኢትዮጵያ፡ ነባሪ ሰላም ብቐንዱ ዓቢ ረብሓ ም'ኳኑ ዝኸኣደ ሕቶ ተላዲሎ።

ንሱ ጥራይ'ውን ኣይኮነን. . . ንአፍሪቃ ሓሙሽተ ተጽዕኖ ፈጠርትን ንሕብረት ኣፍሪቃ ዘማእዘናን ሃገራት ነይረንአ። ናይጆርያ ብምዕራብ፤ ደቡብ ኣፍሪቃ ብደቡብ፤ ግብጽን ኣልጆርያን ብሰሜን፤ ንሕና ኢትዮጵያውያን ከአ፡ ብምብራቕን ዞቦ ቀርኒ ኣፍሪቃን፤ ስለ'ዚ ናይ ቀደም ተጽዕኖ ፈጣሪ ሓያል ተሰማዕነትና ይምልሰልና'ዶ ይኸውን ? ድማ ተባሂሎ።

እስራኤል ገጽ ትነፍገና'ላ፤ ሓልዮታ ናብ ኣፍሪቃ ዓረባዊት ግብጺ'ዩ ዘድሉ። ግብጺ ኸአ ብስትራተጂካዊ ጉዳይ፡ ብጽሒት ማይ ፍለግ ኒል፡ ምስ ኢትዮጵያ ዓይንን ሓመድን'ያ። ካብ'ዚ ዝተበገሰ ግብጺ አብ ኮሎ መርገጺታት ወገን ኤርትራ'ያ፡ ዝዓይነቱ ንልባም አምተሉ ብዘመስል፡ ግን ከአ ደንቀሮ ዕሽነቶም ደርጉሐውልና።

ካብ ናጽነት ኤርትራ ጀግሩ ክሳብ ሕጂ ፈጸሙ ዘይተመዛበለ፡ ስሙም ዲፕሎማሲያዊ ርክብ ኤርትራን እስራኤልን፤ ዘሻቐሎ ሕልጺ ዓባይ ኢትዮጵያ፡ ብጉቦ ጉቦ ምኒን ክብል ተዓዚብናዮ።

ቻይና ብዕዳ ወጢራ ሒዛትና'ላ። አመርካ'ውን ከም ቀድሞም መጣኸርቲ ውሻጦና ኣይኮኑን። እቲ ካብ ኮሎ ዝኸፍኦ ግን፡ ካብ ግብጺ ጀግርካ፡ ኮሎን'ተን ሕሉፋት ተደናገጽቲ ኤርትራ ዝኹና ኣዕራብ ዩኸብባና ኣለዋ፤ ኢሎም።

አብ መንጎ ኤርትራን ኢትዮጵያን ዝተገብረ ውዕል ሰላም ብቐንዱ፡ ንናይ ውክልና ውግኣት (proxy war) ዘወግድ'ዩ። ስለ'ዚ ንሰላምን ሽርክነትን ዞባ ቀርኒ ኣፍሪቃ፡ ናይ ኤርትራን ኢትዮጵያን ርክብ ጥራይ ምእኸለ። ኤርትራ ግን፡ ነታ ብሰንኪ ሕሉፍ ድፍረታ፡ ክሳብ ሃገሪ ምንግስቲ

ከም ዘይህልዎ ሕረሕራይ ጌርና ዝቐጸሎና ቁመኛና ሶምልያ፡ ኣብ'ቲ ሽርክነትን ስምምዕን ብምጽናብ፡ ንዝያዳ ረብሓኣ፡ ዝያዳ ዕድል (advantage) ወሲዳትልና ብምባል፡ ኣዕዘምዚሞም።

ሱዳንን ጃቡትን፡ ኣብ'ቲ ምስ ኤርትራ ኣብ ውግኡን ምትህልላኻን ዝነበርናሉ ግዜ፡ ኣብ ጎድንና ደው ኢለን፡ ንኤርትራ ካብ ህጉራዊ ማሕበረሰብ ክንገጽላ፡ ብእገዳ ክንቀጽዓን ክንሕርግን፡ ተሓባበርትናን ሰብ ውዕለትና ሰለ ዝነበራ፤ ሕጂ ኤርትራ ጨቢጣቶ ብዘላ፡ ናይ ዘቦዊ መሪሕናት ዓቢ በትሪ (ዱላ)፡ ከይትቐጥቐጠን ይፈርሓየን'ሞ፤ ኢትዮጵያ ነዚ ዘባ፡ ሓለዎ ክትኩነሉ ግዴታ ኣይህልዎን ድዩ ? ብምባል፡ መሻሪኽቲ ውሽጣዊ ሰግኣቶም ሃሰውሰው ኢሎም።

ክንደይ ክንደይ ተባሂሉ። ግን ቀንዲ ቀንዲ ጠቐስ ኣለኹ'ሞ፤ እኹል ከኣ ይመስለኒ።

ሕጂ ቀዳምነት ቦታ ኣብ መእተዊ ኣምላኽይ ዘምሰግንኩላ ሓረግ ክጃምር። ኩሉ'ቲ ሕልጢ ዓባይ ኢትዮጵያ፡ ኣብ ርእሲ ኤርትራ ዝወርወረቶ ኩናት፡ ከም ውህሉል ገልጺ ሓሙኹሽቲ ምስ ረመዶ፡ ኣብ'ዛ ነብሳ ተገምጢልዋ'ሎ።

ሎጢ ከም ዕምባባ ሱፍ፡ መኣዝን ጸሓደን ዘዘበረቐለን ሓደላት ዓለምና ብምኽታል፡ ኢድ ንሲኣ ክትክድም ትሕረ ኢትዮጵያ የላን። ከም'ቲ ሓደ ካብ ተሳተፍቲ “ ኣዲስ ወግ “ ዝበሎ፤ ንኣመሪካ ተኸቲልካ ንኩንሳ፡ ንኩርያ፡ ንሶማልያ ብምኻድ ውግኣት ውክልና (proxy war) ምክያድ፡ ኣብቁዑ'ዩ። ትግራይ ኣብ ርእሲ ኣምሓራን ኦሮሞን። ኣምሓራ ኣብ ርእሲ ትግራይ፡ ኦሮሞ፡ ቅጣንትን ኣገውን። ኦሮሞ ኣብ ርእሲ ኣምሓራ፡ ትግራይ፡ ዓሌታት ሶማል ኢትዮጵያ፡ ጌደኦ፡ ጉጂ። ዓፈር ኣብ ርእሲ ዒሳ። ዒሳ ኣብ ርእሲ ሶማልያውያን ኢትዮጵያ። ሶማልያውያን ኢትዮጵያ ኣብ ርእሲ ኦሮሞን ኣምሓራን። ውራጌ ኣብ ርእሲ ሰልጤ። ሰልጤ ኣብ ርእሲ ሲዳማን ቤኒ ሻንጉልን.

ኣዘዩ ንምጽብጻቡ ዘድክምን ኣንጠጥዩ ዘሎ ህልቂት ምግጣቱ ዘስካሕክሕን'ዩ። ብዓፈና ሕልጢ ዓባይ ኢትዮጵያ፡ መስፍር ትዕግስቶም ክሳብ ዝጸንቀቐ ዝተሳቐይዩ ኣህዛብ፡ ዓሌት ኣብ ርእሲ ዓሌት፡ ተላዒሎም፤ መቐብር ሓድሕዶም ክምሕሱ፡ መሕነቕኦም ገመድ ክፍሕሱ'ዮም ዝውዕሉ ዘለዎ። ዳርጋ ኣርባዕተ ምልዮን ተመዛበልቲ ውሽጢ ዓዲ ኣዕለቕሊቕዋ፡ ልዕሊ ዓሰርተ ክልተ ምልዮን ተጸበይቲ ህጹጽ ረዲኤት ከኣ፡ ኢድ መጽወቲ ቊሊሕ ዝብሉላ ብምኻን፡ ሕጂ ኣብ ዓለም ናይ ሽግረኛታትን ሽግርን፡ ክብረ ወሰን ሰይራ ዘላ፡ ጂኦግራፊያዊ ክሊ ኢትዮጵያ'ያ።

በዚ ድጣ'ዩ ሕርያኣ ንሓደላት ዓለምና ተባሕጉ፡ ንሽርክና ናይ ውክልና ኩናትስ ይትረፍ ንዲፕሎማሲያዊ ጽልዋኳ፡ ቊሊሕ ኢልካ ዘይትርኦ፡ ሃሳስ ህላወ ሕልጢ ዓባይ ኢትዮጵያ፤ ኣብ ምዕራፉ በጺሓ ዘላ።

ታሪኽ ከም ዘለዎ ፍጻሚኡ ዝደግም፡ ካብ ሕሉፍ ዘይምሃሩ ደናቐርን ደረቐኛታትን፡ መዘወር ገስጋስ ግዜ እንተ ተቐጻጺረሞ ጥራይ'ዩ። ካብ ሕሉፍ ዘይተማህሩ ኣሳሰይቲ ሕልጢ ዓባይ ኢትዮጵያ ድጣ፡ ኣብ'ቲ ኣኼባ ምውት ናፊቕም ሕንቕንቕ ክብሉ ርኢናዮም። ደጊሞም መዘወር ገስጋስ ግዜ ክቀጻጸሩን፡ ታሪኽ ከም ዘለዎ ፍጻሚኡ ክደግምን ግን፡ ፍጹም ተኸእሎ የለን። ኩለንተን ዘልዓልወን ነጥብታት ሓቂ'የን። ኤርትራ. . . . ኣብ ዓለም ጨቢጣቶ'ያ ግቡእ ክብራ።

እቲ ዝለዓለ ርእሲ ሓቂ ግን፡ ኢትዮጵያ. . . ምስ ጉረቤት ሀገር ኤርትራ ካብ ዝተፈራረመቶ ውዕል ሰላም፡ እንታይ ክትረብሕ'ያ ? ዝብል፡ ብሓለምቲ ዓባይ ኢትዮጵያ፡ ነባሪ ሰላም ብቐንዱ ዓቢ ረብሓ ምኻኑ ዝኸሓደ ወስታ'ዩ።

አብ ቦትኦም ኩንኳ ክትርእዮ፡ ዘገርም ኣይኮነን። ጉባጥ መደቀሲኡ ባዕሉ ይፈልግ ድዩ ዝብሃል። አብ ቤት ጉባጣትን ኣንክርትን ኣሳሰይቲ ሕልጢ ዓባይ ኢትዮጵያ፡ ከምቲ ቃሎም፡ **መልክ ጥፋ፡ በስም ይደግፋ** ብምባል፡ ንግናይ ብዘወናውን ምጻውዒታት፡ መደናገሪ ምስሊ ምሃቡ፤ ሓጥዖት ኣይኮነን። ሰለዚ ኸኣኹም ሓዲሽ ወግዲ ኢለሞ።

ንዓይ ዝገረመንን ኣዝዩ ዘሕዘነን ግን፡ አብ ብሉይ ወግዲ ሕልጢ ዓባይ ኢትዮጵያ፤ ስኑፍ ሓዲሽ ወግዲ ሃይለ መንቆርዮሰዮ። ክሳብካ ደቐቕዚኣ በዘለኒ ኣፍልጦ፡ ሃይለ መንቆርዮሰ ሓደ ካብ ላዕለዎት ሰበ ስልጣን፡ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ኮይኑ፤ ዓቢ ኣህጉራዊ ተዓዛኣብነት አብ ዘድልዮ ኣጋጣሚታት፡ ንውድብ ሕቡራት ሃገርት ዝውክል፡ ተጠማቲ ሰብዮ። ዘይግብኦ ድማ ኣይኮነን ብሃላይዮ። ብዓቢኡ ቀለም ዝጸገበ ምሁርዮ። ምስክር ወረቐት ደኣ ኣይተዋህቦንምበር፡ እቲ ገድሊ ኸኣ ካልእሲ ይትረፍ ስርትፊክታትን ዲፕሎማን ዘመንን ዓቢ ቤት ትምህርቲ እንድዮ። ብዘይብኡ ግን ብዓል ሃይለ፡ / ናይ ሕጂ ፖለቲካዊ መርገጺኡ ብዘገድሱ፡ ግላዊ ውሳኔኡ ስለ ዝኾነ/ አብ ግዜ ገድሊ፡ ካብቶም ዲግርታቶምን ጥጡሕ ህይወት ኦይርጳ ኣመሪካን መኒኖም፤ ታሕቲ ክሳብ ምስ ብዓል ምሳይ ቍልዑን መሃይማንን ወረዶም ብምስራዕ፡ ንሰለ ናጽነት ኤርትራ ዝተመቐለሉ ሰባትዮም።

ብሕፈሻ ብስም መሳርዓት ገድሊ ኣኩንኩን እዚ ዝብል ዝለኹ። ፈላጊ ኣዋርሕ 1983፡ ምስ ሃይለ መንቆርዮሰ ገለ ውሑድ ግዜ ብስራሕ ዝተራኸብናሉ ኣጋጣሚ ነይሩ። ሽዑ ዘባ ምዕራብ ይብሃል አብ ዝነበረ፡ ድሕሪ መስመር ጸላኢዮ። ዝባን ሞልቂ አብ ዘላ፡ ትኹል ትብሃል ዓባይ ዓዲ ካብ ምድሪ ወዲ ሰበራን፡ አብ ሓውሲ ከተማ ዓረዛን። ክልቲኦን ብናይ ሽዑ ክፍሊ ምንቕቓሕ፡ ትምህርትን ባህልን ህዝባዊ ግንባር ሓርነት ኤርትራ፤ ንመጽናዕቲ ቅዩሳ ባህሊ ኤርትራ ዝተመርጸ ቦታታት፡ ካብ ዘባ ምዕራብዮን ነይረን። ካልእት ንዘባታት ሰጫን፡ ደቡብ፡ ምብራቕ ዝተመደባ ሰለስተ ጉጅለታትውን ነይረን። አብ ድሕሪ መስመር ጸላኢ።

ንመጽናዕቲ ቅዩሳ ባህሊ ኤርትራ፡ ዘባ ምዕራብ አብ ዝተመደበት ጉጅለ፡ ካብ ኣባላት ምንቕቓሕ ሃይለ መንቆርዮሰ፡ ከምኡውን ሕጂ ሓላፊ ትራኸሪ አብ ምኒስትሪ ፋይናንስዮ ዘሎ መስለኒ፡ ገብሪኤል ፋሲል፡ ኣሳናዳኢ ጋዜጣ ሓዳስ ኤርትራ ነበር፡ ጳውሎስ ገረማርያም (ቡንዲ)ን ሕጂ ጸሓፊ ኣወሃሃዲ ሽማግሌ በዓላት ዘሎ፡ ተስፋይ በርህን ነይሮም። ኩሎም ነግናጋትዮም። ቀለም ዝጸገበ፡ ምሁር እንተ ኮይኑ፡ ነግናግ ኢና ንብሎ ኔርና አብ ገድሊ። ኣብቲ መንጉኦም ከኣ፡ ኣነ / ኣንገሶም ኢላቕ / ጥራይዮ ነይረ፡ ካብ ደረጃ መባእዳ ትምህርቲ (elementary) ብርኽ ዘይበልኩ፡ መሃይም።

አብ ላዕሊ ከም ዝገለጽክዎ ግን፡ ገድሊ ኤርትራ፡ ብኣዝዩ ሓይል ተበላሓተይ ሰራሕ ወርቅን ብሩርን (ዓንጠረይና) ክምሰል ይኸእልዮ። ሰራሕ ወርቂ ሓይል ተባላሓታይ፡ ተጣባቢ፡ እንተ ኮይኑ፡ ወርቅን ብሩርንውን ከዋሰብ ይኸእልዮ ይብሃል። ክልተ ብብህሪኦም ፈጺሞም ክዋሰቡ ዘይክእሉ ባእታታት (ealemnts) ከም ዝወሃዱ ይግበር። ገዲሊ ኤርትራ ድማ፡ ብዓል ዲግርን ብዓል ድጉርን፡ አብ ሓደ መስርዕ ዘወሃደ፡ ሓይል ጥበብ ቃልሲ ንናጽነትዮ። ዝኸብርኩም ሓው ሓውቲ ኤርትራውያን ደቂ ዓደይ፡ ንእግረ መገደይ ሓንቲ ነገር ወስ ከብል። አብ ኢድካ ዘሎ ወርቂ ኮይኑና፡ ከም ማንም ጨርቂ ዘቃለልናዮ ንመስል ኣሎናምበር፤ እዚ ካብ ዓቢ ብሸበት፡ ክሳብ ንእሸቶ ብቐለበት፡ ወድን ዓልን፡ ብዓል ዲግርን ብዓል ድጉርን፡ ካብ ከተማን ገጠርን፡ ኩሎ ሕብረ ቀለማት ሃይማኖት፡ ብሄር፡ ቋንቋ ጣሕሽም ቀርሽም ከይበለ፡ ኣዋሃዱ ዝኸደ ገድሊኳ፡ ናይ ኤርትራ ጥራይዮ። ፍሉይ ጸጋ ገድልታት ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራን ህዝባዊ ግንባር ሓርነት ኤርትራን። እስኪ ንጸሓፍ ንዘምረሉ።

ብዝኾኑ... ብሰንኪ፣ ሓያል ጥበብ ገድሎ ኤርትራ፡ ኣነውን ምስ ነግናጋት ተሰሪዖ። ምድባይ ሽዑ ኣብ ክፍሊ ማሕበራዊ ጉዳያት'ዩ ነይሩ። ኣብ ነብሲ ወክፍ ዞባ፡ ሓደ ኣፍልጦን ተሞኾሮን ድሕሪ መስመር ጸላኢ ዘለዎ ሰብ፡ ምስተን ጉጅለታት ክፍሊ ፖለቲካዊ ምንቕቓሕ ይምደብ ስለ ዝነበረ ኸአ'ዩ፡ ኣነ ኣብ ዞባ ምዕራብ፡ ምስ ብዓል ሃይለ መንቕርዮስ ተመዲቦ። መገዲ ይመርሕ፡ ምስ ህዝባዊ ምምሕዳር (ጀጣሂር) ብምርድዳኡ፡ ንመጽናዕቲ ዘድልዩና ሰባት፡ ካብ ህዝቢ ይረቀኑ፡ ዩዳሉ። ልዕሊ ኩሉ ኸአ ይመሃር ነይረ።

ዝገርመኩም... እታ ድሓር ድሕሪ ናጸነት 1997፡ “ ጉናይ ፡ ዛንታ ጉርጉር ህበይ “ ብዝብል ኣርእስቲ ዝጸሓፍኩላ፡ ሙዚቃዊ ድራማ፣ ንፈለግ ዝሰማዕክዎ ኣብ መጽናዕቲ ቅየሳ ባህሊ ኤርትራ፡ ምስ ጉጅለ ብዓል ሃይለ ምንቕርዮስ'ዩ። ሕጂ ክዝክር ዘደናፍቅኒ ግን፡ ካብ ሃይለ ጀጣሊ ክኩሎም'ቶም፡ ብዕድመ ዓበይቲ ኣደታተይ፡ ብፍልጠት ኣዝዮም ዝግበዩኒ መምሃራናይ ዝኾኑ ብጸት፡ ከም ተመህራይን ተራ ኣሳላጢ ናይቲ መጽናዕትን ዘይኩነስ፣ ነቲ ስራሕ ማዕሪኦም ከም ዘበርክት ዘድንቅ፡ ዘይቀለግላማዊ ኣረኣኦምን ብቑዑነትይ ዝኾሰኩሰ ሓልዮቶምን'ዩ።

እዝከረኒ ኸአ. . . ሓደ ካብቲ ዓበይቲ ሃጓፋት ናይቲ መጽናዕቲ፡ ተሓተቲ ንመወከሲ ወይ ቅርሲ ዝኾነ፡ ዝተዓቀበ ነገራት ኩነ ጽሑፋት ከቕርቡ ይክእሉ ዘይምናብርም'ዩ። ተደጋጋሚ ድማ፡ መግዛእቲ ኢትዮጵያ፡ ኣስራት ጽሑፍን ባህላዊ ውርሻታትን ኤርትራ ኣጥፊኡ፡ ብኣምስርኛ ንምዕብላል ዝገበር ኣዕናዊ ዘመተታት፡ ምስናይ ዘስቀርቀር ሕራኒኡ ንኹንኖ ኔርና። በቲ ኣጋጣሚ ዝመጸ ድማ፡ ካብ ግዜ መጉዚትነት እንግሊዝ 1940ታት ጀጣራ፣ ክሳብ ስልጣ ኣእዳው፡ ናይቲ ርኹስ ንጉስ ሃይለስላሴ ኣድግዎ፣ ምዕብል ባህልናን ጽሑፋትናን ዝህደን፣ **ፖለቲካ ኤርትራ ድማ፡ ካብ ስልጡን ናይ እንካን ሃባን ዘተ፡ ናብ ተናኻሲ ዝቕየር፣ ኤርትራ ብትግርኛ፡ ዓረብ፡ እንግሊዝ ዝሕተሙ ጋዜጣታት፣ ፈለምቲ ሓሳብካ ናይ ምግላጽ ውሕስነት ዝኾኑ ትካላት ከም ዝነበርዎ፣ ብብቕፅ ሰእላዊ መብርሂ፡ ፍልጠት ዘትሓዘኒ፡ ሃይለ መንቕርዮስ'ዩ። መሃይምን ወረቅትን ከኣ ዘትሓዘካዮ ኣይሓድግን'ዩ። እቲ ወረቅት እንተ ዘይነዲዱ፡ ወይ እቲ መሃይም እንተ ዘይሞይቱ።**

ዝሓዘዎ ትሕዝቶ ንምንዳድ ናይቲ ወረቅት ኩነ፡ ንሞት ናይቲ መሃይም፡ ምናልባት ቀንዲ ምክንያት ክኾነውን እክእል'ዩ። ሽዑ ምሁራትና ታሕቲ ኣብ ደርጃና ብምውራድ ዘትሓዙና ግን፡ ንናጸነት ሃገርካ ምምቕላልን ሃገራዊ ረብሓኻ ምሕላውን'ዩ። ስለዝኾነ ኸአ'ዩ ኤርትራ ንሞት ዝሰግረት።

ሕሉፍ ድንቀርናን ድርቅናን ሕልጢ ዓባይ ኢትዮጵያ፡ ብዘትሓዘም ናይ ገዳይ ገዳይ ኣካኪ ዘራፍ፡ ማሃይማን ኢትዮጵያ ጠፊኦም። ንኹምራ ኣስከራን ናይ ድንቀርን እምኖም እምብኣር ሕጂ፡ ብዕሉጋት ከም ብዓል ሻለቃ ዳዊት ወልደ ግዮርጊስ፡ ኣብ ኤርትራ ሓወልቲ ክንገብረሉ ዝብሉና ዘለው። ሕሉፍ ድርቅና።

ብተጻዩ ብጉነጽ መግዛእቲ ካብ ከተማታትን ዓድታትን፡ ንበረኻታት ኤርትራ ዝተሰደ ልቦናን ምህርን ኤርትራ ግን፡ መሃይምነት'ዩ ኣጥፊኡ። እንሆ'ኳ ብዓል ኣነ፡ መሃይምነት ኣጥፊእናስ ጸሓፍቲ ሳሕል Sahl Writer's ክንብሃል በቕዕና።

ኣብዚ ኣብ ሃገረ ጀርመን ዝተላለኸዎ፡ ሓው ወይ ሓውቲ ኣደኻ ዝወልደትልካ ጥራይ ኣይኩነን። ንዝብል ብሃል ፍጹም ዘግኣዘትለይ ወይዘር (ፍራው) ፓይን ትብህል፡ መሓዛ ኣላትኒ። ዶክተር እያ። ህርኩቲ ወጌሳ ማልት ክኢላ መጥባሕቲ። ኣብቲ ሕማቕ ናይ ከደ ሰረረ፡ ዝብሃለይ ዝነበረ ጽኑዕ ግዚያት ሕማመይ፡ ኣብ ጉድነይ ኩይና፡ ሓገዛትንን ኣጸኒግትንን'ያ። ኣብ ትሕቲ ኣምላኽ ዳግም ትንፋስ ሰኹዓትለይ እያ'ሞ፣ ጸምኣ ብኣምላኽ ትርከቦ፡ እናበልኩ ኣመስጊን ነመስጋናይ'ዩ ዝሀባ። ንእግረ መገደይ ደለይቲ ጸቡቕይ ከተመስጉኑለይ እምሕጸን።

ሓደ ግዜ ምስ ዶክ. ፓይነ፡ እና አዕለልና ኮለና፡ “ ሓደ ብቕዕ መምህር ትብሎህ፡ እንታይ ምስ ዝገብር፡ “ ኢላ ወጥሪ ሕቶ ኣቕሪባትለይ።

1996 ዝጸሓፍክዎ፡ **ሕብረ ናጽነት** ትብል ግጥሚ፡ ዶክ. ግርማይ ነጋሽን ዶክ. ቻርለስ ክንታል፡ ናብ እንግሊዝኛ ተርጉሞም፡ ንንግብ እንግሊዝኛ ኣርዕሞም፡ ኣብ ዘዳለውዎ መጽሓፍ ምስ ኣንበቦታ፡ ከም’ዚ ዓይነት ኣእምሮ ዘነቓቓሕ፡ ሕቶታት ክትሓተኒ ተተባቢዓ።

“ ሓደ ብቕዕ መምህር ትብሎ ደኣ “ ክምልስ ወልደፍደፍ ኢለ። ካብ ምድላው ውጥን ትምህርቱ ጀሚሩ፡ ኣብ ክፍሊ ንተማሃርኩ ብግቡእ ምስትምሃር፡ ዕዮታት ክፍልን ገዛን ምሃብ፡ ምስርሑ ምክትታል፡ ምእራም... ዘይጸብጸብክዎ ንጥፈታት መምሃራን፡ ዳርጋ ኣይነበረን። ንኮሎ ግን፡ እዚ ናይ ሓደ ንጡፍ መምህር ታግባር፡ ኣነ ዝብለካ ዘለኹ ግን ሓደ ብቕዕ መምህር ትብሎህ፡ እንታይ ምስ ዝገብር፡ “ ብምባል፡ ንመልሶይ ኣይተቐበለቶን።

ቀቢጸ፡ ተደረሪ ኢለያ።

ሸዑ ዶክ. ፓይነ፡ “ ሓደ ብቕዕ መምህር ዝብሃል፡ ተመሃራዩ ክሓልፎ ከሎ፡ “ ኢለትኒ። ተመሃራይ ንመምህሩ እንተ ሓሊፍዎ፡ ቀንዲ መረጋገጺ ብቕዕት ናይቲ መምህር፡ ምክንያቱ እቲ መምህር፡ ዘዋህለሎ ፍልጠት ኮሎ፡ ብዝግባእ ኣመሓላሊፊሎ ማለት። ኢላ መብርሂ ወሲኻትለ።

ብዘይቀልግለም ኣብቲ ገድለ፡ መምሃራና በቢ ደረጃኦም፡ ብቕዕትኦም ነይሮም። ኮሎ ሰብ ከኣ ክመሃራን ክምህርን ንሱሕ ነይሩ።

ሃይለ መንቐርዮስ፡ ኣብ ብሉይ ወግዲ ሕልሚ ዓባይ ኢትዮጵያ፡ “ ዝሓለፈ ኮናት፡ ናይ መራሕቲ ሻዕብያን ወያኔን **ጥራይ፡** ነይሩ “ ኢሉ። ሰለ’ዚ ኸኣ፡ ወጥሪ ሕቶ መረጋገጺ ብቕዕ መምህር ዶክ. ፓይነ ዝዘከርኩ። ነብሱ ይምሓር ቅድሚ ሰለስተ ዓመት፡ ኣብ’ዚ ኣዋርሓት’ዚ፡ ብዕረፍቲ ዘለኣለም ዝተፈለየና፡ ጫጀር ጀነራል ገርዝጊሄር ዓንደማርያም (ውጩ)፡ ንሃይለ መንቐርዮስ ጠቕሱ ኢልዎ ዝተባህለት ዋዛ ድማ፡ መመዛዘኒ ተዘክሮታተይ።

ጓል መገዲ ድኣ ኣብዚሓልኩም እቕሬታ’ምበር፡ ሓደ ካብቲ ንማሕበራኣዊ ርክባትና ኣዘዩ ዘረሓሕቕ፡ ሽታ ሰብ ሰብነትና ዝብሕጉጉን ብኡ መጠን ድማ፡ ሓድ ሕድ ከም ዘይንጸዎርን ዝገብረና ዘሎ፡ ጭርቃን ስለ ዝጠፍኦ፡ ወይ ስለ ዝተዳኸመ ከይከውን እብል። ብነብሶይ ጭርቃን እፈቱ፡ ሰሓቕ ጥዕና፡ ዝሰሕቕ ከኣ ዕድሚኡ ይነውሕ (lachen ist gesund: Wer lacht, lebt länger) እና በሉ ድማ ጀርመናውያን ብዓል ዶክ. ፓይነ፡ ኣብ ሳሕል ብጨራ ጥዕና ዝጀመርክዎ፡ ምጥፋእ መሃይምነት ናይ ትምህርቲ ጥዕና ደሪዕሙለይኦም። ኣብ ገድለ ጭርቃንን ጸምካ ምውዓልን፡ ቅድሚ ወይ መልሳ ምግብና ኮይኑ፡ ክንደይ ከም ዘሳለየና ፍሉጥ። እቶም ብነብሶም ዝጨርቁ ኸኣ፡ ኣዘዮም ጥዕናት ነይሮም። ከነልዕሎ ብጽቡቕ. . . ሓደ ካብቶም ብነብሶም ዝጨርቁ፡ ገርዝጊሄር ውጩ፡

ሓደ ግዜ ውጩ. . . ፡ “ ኣብ ህዝባዊ ግንባር እቲ ዝለዓለ ቀለም ዝጸገበ ነግናግ፡ ወይ ምሁር መገ፡ “ ኣብ ዝብል ናይ ምውዛይ ክትዕ፡ “ ኣብ ህዝባዊ ግንባር እቲ ዝለዓለ፡ ቀለም ዝጸገበ ምሁር ኣነ፡ ንህዝባዊ ግንባር ኣነ፡ ዝለዓለ ምሁርኩም “ ኢሉ ሞጉቱ ይብልዎ።

መተዓልልቱ “ ንሰኻ ደኣ፡ ብኸመይኻ ዝለዓልካ ምሁርና ክትከውን፡ ካበይ ኣምጺኻ፡ “ ኢሎም ሓተትዎ።

ሽዑ ውጩ “ አብ ህዝባዊ ግንባር ካብ ዘለና ምሁራት፡ ሱላ ክፍለ ብምብጻሕ፡ ዝለዓለ ዝተማህረ ሃይለ መንቆርዮስ’ዩ። ካብኡን ግን እተን ሰላሳ ክፍለ ንግዳ ሂሱኒ። ሰለስተ ክፍለ ሽኡ፡ ወዲ ልብሱ ዘምሃረኒ ነይረናኒ። ሰለ’ዚ ተደሚሩ ሰላሳን ሰለስተን ክፍለ ኩይኑለይ። በዚ ድማ ኣነ’ዩ ዝለዓለ ምህርኩም “ ብምባል፡ ብውሕሉል ጥበብ ጭርቃን፣ ማዕርግ ዝለዓለ ምሁር አብ ህዝባዊ ግንባር፡ ንግዳ መንቆርዮስ ሂብዎ።

አብ’ዚ ቀረባ መዓልታት፡ ውጩ መስርሕ ዛግሚ ኩናት ናጽነት ኤርትራ (1990/91)፡ ብፍላይ’ኳ ስርሒት ደቡብ ደንካልያ፣ ከመይ ከም ዝነበረ ክገልጽ እንከሎ ዝተቐርጸ ሰኢሊ፡ አብ ሓደ ናይ ዮቱብ (youtube) ስቕሎ ርእየ። ምሉእ ትሕዝትኡ ክትርእዩ ንእትደል’ዩ፡ አብ’ዚ ምስመር ጉልጉሎ። ጉጉል ግበሩ ማለተይ’ዩ። ERi TV Late Maj General Gebregziabher Andemariam Wuchu From Archive

“ ከም’ቲ ዝርእኹሞ... “ ይብል ውጩ፡- “ ከም’ቲ ዝርእኹሞ አብ’ቲ እዋን’ቲ፡ ምስ ወያነ ወላ’ኳ ብመትከል መሓዙት ኣይንኹን’ምበር. . . . ወያነ ጸቢብ ርእሳ ካብ ትግራይ ክትወጽእ ኣይትደልን’ዩ ነይራ። ድፍኢት’ዩ ዝግበረላ ነይሩ። ሃገራዊት ኩኒ. . . ኣይፋልክን ንግዳ ንኢትዮጵያ ገጽኪ ድፍኢ። ኩሉ ደገፍ ከኣ ክግበረልኪ’ዩ. . . . እዚ ግን እንግድዓ ክትኩና ኣይኩነን። እዚ መሪሕነት ህዝባዊ ግንባር ለባም ጥራይ ተባሂሉ ዝሕለፍ ኣይኩነን፤ ሰፊሕ ኣረኣእያ ዘለዎ፣ ዝመጸ ዝፈልጥ’ዩ። ንወያነ ሽኡ ከተንቅሓ ከተረድኦ እንተ ኹንካ’ኸ፣ ንሰኪ አብ ትግራይ ኮፍ ኢልኪ፣ ንግናስ እኳ ርሒቕ ኤርትራ. . ፡ ስርዓት ኢሰፓ ኣዲስ ኣበባ ኮፍ ኢሉ። ኣየሰፍረክን’ዩ። ትኽ.ኸ! ኢልኪ እንተ ኸድኪ ይሕሸኪ ንረብሓኺ’ዩ። ብኡ ኣቢልኪ ሽኡ ትምዕብሊ። ሃገራዊት ትኹኒ፣ ኢትዮጵያዊት ትኹኒ። እዚ ምስ ኩነ፡ ወያነ በቢቶሩብ በቢቶሩብ ምስተን ካልኦት ወድባት ኢትዮጵያ፡ ድሓር ደኣ ጉቢጣተን እዛ ዓማጺት’ምበር. . . . “

ውጩ ነዚ ወተሃደራውን ጂኦፖለቲካውን ሳይንሳዊ ትንታነ ክገብር ዝበቐዐ፣ ሳላቶም ፍልጠቶም ብዝገባእ ብምምሕላላፍ ብቕዓት ምምህርነኦም ዘመስከሩ መምሃራን’ዩ። ሓደ ካብኦም ከኣ፡ ሃይለ መንቆርዮስ’ዩ። ወያነ ብመትከል መሓዛ ገድሊ ኤርትራ ከም ዘይኩነት ፍለጥ’ዩ። ምክንያቱ ከም’ቲ ውጩ ዝበሎ፣ ወያነ ጸባብ ርእሲ’ዩ። ሽዑ ሃይለ ምንቆርዮስን ውጩን ብደረጃ ኣባላት ማእከላይ ሽማግሌ ዝነበርዎ ድምር መሪሕነት ህዝባዊ ግንባር ግን፡ ሰፊሕ ኣረኣእያ ዝነበሮ፣ ሕጂ’ውን አብ ዝሃለወ ይሃሉ፡ ሰፊሕ ኣረኣእያ ዘለዎ። ዝመጸ ዝፈልጥ። ለባም ጥራይ ተባሂሉ ዘይሕለፍ’ዩ።

እነ. . . ታሪኽና ካብ ቁምታን እንኪሔራን ወጻኢ ክርክ ኣለዎ ብሃልይ’ዩ። ንሱ’ዩ ዓዲ ዘጋብር። ካብ ርሒቕ ካብ’ቲ ኣስካሕካሒ ውግእ ሓድሕድ ኣትሒዝካ፣ አብ’ዚ ቀረባ’ውን፡ ዘሕዝን ናይ ታሪኽ ሓደጋ ኩይኑ፡ / ኣነ’ኳ ዓይነት ኩይኑና ብሃልይ’ዩ / ክሳብ’ዚ አብ መሪሕነት መንግስቲ ኤርትራ (ህዝባዊ ግንባር) ዘጋጠመ ሓርጉጽጉጽ፡ ኣካል ሃገራዊ ታሪኽ ኤርትራ’ዩ።

ኩሉ’ቲ ኣካል ሃገራዊ ታሪኽና ዝኹነ ድምር መሪሕነት ሻዕብያ፡ ብዓል ሰፊሕን ምዕቡልን ኣርኣእያ ካብ ኩነ ድማ፣ ዘይሩ ዘይሩ ምስታ ደንቆርን ጸባብ ርእሲን ወያነ ምግጫወ፡ ታሪኻዊ ግደታ ኩይኑ። እሞ’ዚ ንግዳ መንቆርዮስ ሓዲሽዎ ድዩ ?

ሃይለ አብ ብሉይ ወግዲ ሕልጢ ዓባይ ኢትዮጵያ ተጋቢኡ፣ “ ዝሓለፈ ኩናት፡ ናይ መራሕቲ ሻዕብያን ወያንን ጥራይ’ዩ ነይሩ “ ዝበለ። ብሓቕ’ዩ ሓዚነ። እወ. . . ርግጽ’ዩ፡ ሰፊሕን ምዕቡልን መሪሕነት ሻዕብያ፡ ምስ ደንቆርን ጸቢብ ርእሲን ወያነ’ዩ ተዋጊኡ። ግን ንሱ ጥራይ ድዩ ነይሩ ?

ውጩ ሰፊሕን ምዕቡልን አረአእያ መሪሕነት ሻዕብያ፡ ንወያነ ክትምዕብል ሃገራዊት ኢትዮጵያዊት ክትከውን ድፍኢት ይገብረላ ከም ዝነበረ መስኪሩ። ምስ መን ? ምስ ካልኦት ውድባት ኢትዮጵያ። ጸቢብ ግን ጸቢብ ስለ ዝኾነ፡ ደገምስ መንበረ ስልጣን ተቆጻጸረዮ፡ እቲ መሪሕነት ሻዕብያ ኣብ ትግራይ ኣየሰፍረክን ኮፍ ኣየብለክንዮ፡ ዝብሉኒ ዝነበሩ ኢሰፓ ፈጸሙ ዓንዮዮ፤ ኢላ ምስ ተአማመነት፡ ዓማጺት ወያነ ቅድም ነተን ካልኦት ውድባት ኢትዮጵያ ጉቢጣተን። ድሓር ኣብ ጸቢብ ትግራይነታ ተመሊሳ። ካብ ዓፈር፡ ወሎን ጎንደርን ዓዲ ኣምሓራ መሬት ብምግባት፡ “ ሕድሽ ካርታ ክልልና ተዳልዩ “ ኢላ ኣዊጃ። ኣህጉራዊ ዶብ ጢሒሳ ኸኣ መሬት ኤርትራ ጨሚራትሉ።

ከምቲ ፕርሲደንት ሃገረ ኤርትራ፣ ኣቶ ኢሰያስ ኣፈወርቂ ዝበሎ፡ ሕንዳ ኣልቦ፡ ናይ መንዛዕቲ፡ መንጠልቲ፡ በዘቲ ስራሕ ጉጣታት (vultures) ሰሪሓ።

ወራር ወያነ፡ ኩናት ሰፊሕ አረአእያ መሪሕነት ሻዕብያን ጸቢብ ርእሲ ወያነን፡ ጥራይ ዘይኮነሲ፣ ብቐንዱ ምእዋጅ ውግእ ብምጉባጥ ሉኣላዊ መሬት ኤርትራ ምኻኑ፣ ቅድም ዓንደብርሃን ወልደጊዮርጊስ ብጽሕፍን ቃለ መጠይቓትን ብሰፊሖ ገሊጸዎ ኣሎ። ዓንደብርሃንውን ሓደ ካብቶም ኣብ ገደሊ ንናጸነት ዝተመቐለሉ፡ ሰብ ሱሳ ክፍሊዮ። ብደረጃ ማእከላይ ሸማግለ ኸኣ፡ ምስ ውጩን ሃይለ መንቐርዮስን ኣባል መሪሕነት ሻዕብያ ነይሩ። ሕጂ ኣብ ስልጣን መንግስቲ ኤርትራ የለን። ብፍላይ ኣብ ጉዳይ፡ ጉበጣ ሉኣላዊ መሬት ኤርትራ ብወያነ ግን፡ ካብቲ ምስ ሕጂ ወጺኦ ዘሎ፣ ጉጅለ መሪሕነት መንግስቲ ኤርትራ ብዘይፍለ መርገጺ፡ ክሙጉት ሰሚዐዮ። በዚኣ ኸኣ ክምስገን ይግብኦ። ኣብ ርእሲቲ ካልእ ጽሑፋቲ፡ ዓንደብርሃን ኣብ ቃለ መጠይቕ ሞ ኢብርሃም ዝሞጉቶ፡ ኣብ’ዚ መስመር’ዚ፡ Mo in conversation with Hailemariam Desalegn, former Prime Minister of Ethiopia ጉልጉልዎ።

እሞ ሃይለ መንቐርዮ ደኣ እንታይ ወሪድዎዮ። ኣብ ብሉይ ወግዒ ሕልጢ ዓባይ ኢትዮጵያ፡ “ ዝሓለፈ ኩናት፡ ናይ መራሕቲ ሻዕብያን ወያነን **ጥራይዮ** ነይሩ “ ብምባል፡ ሚዛን ዝሰሓተ፡ ንዓና ንተመሃርኡ ዘሕዝን ሰንፍና ዘርኣዮ ?!

ብልቢ ኣሚንሉ ድዩ ? ወይሲ ነቲ “ የድንቐካየ “ ብምባል፡ ካብ ልሳን ሃይለ መንቐርዮስ ዘይተጸበኸዎ ዘይግብኦ ምስጋና ውጥነት (ስራሕ ዋጣ)፡ ዘውሕዘሉ ዝነበረ፣ ናይ መደመር ዓጃው፡ ኣብዩ ኣሕመድ ዓሊ (“ዶክተር”) ንምሕጉስዮ ?! ብዛዕባ ውህደት ህዝብታት እዚ ዘባ ተዛሪቡ።

ኣይጸንሐን ግን. . . ሕሪሕራይ ገይሮም ኣሰሚዐሞ፡ ባዕሎም እቶም ኣሳሰይቲ ሕልጢ ዓባይ ኢትዮጵያ። ኣብ’ዚ መስመር’ዚ ሕጂውን ጉጉል ግበሩ። (በኢትዮጵያ የውጭ ጉዳይ ፖሊሲ ዙሪያ የተደረገ ውይይት | Discussion on Ethiopian Foreign Policy on Adis Weg) ካብ መቐጻጸሪ ቍጽሪ 1:23:29 ካሳብ 1:28:00 ዝዛረብ ዘሎ ጌታሁን ካሳ ዝተብባህሉ ሰብ ሰምዕዎ። ሃይለ መንቐርዮስ ወልደፍደፍ ኢሉ ምስ ወደኣ፡ መበል ካልኣይ ድኑ ሳልሳይዮ ማይክሮፎን ጨቢጡ።

“ ውንድሚ ያለው እንዳለ ሆኖ. . . “ ድማ ኢሉ፣ በቲ ልሙድ ‘ እንዳለ ‘ እና በሉ፡ ህላወ ዘጥፍእ ኣሸሙራዊ ጥበቦም። “ ሓውና ዝበሎ ከም ዘለዎ ኩይኑ፡ ንምውሃድ ህዝብን ነባሪ ሰላምን ግን፡ ናይ ህዝቢ ምስ ህዝቢ ርክብ ውሕስነት’ዶ ክኸውን እኽእልዮ ? ናይ ህዝቢ ምስ ህዝቢ ርክብ’ከ፡ ናይ ኢትዮጵያን ኤርትራን ጥራይ ድዩ? ካብ ሰሜን ኣፍሪቃ ጀሚርካ ክሳብ ማሊ ገፊሕ ርክብ ህዝቢ ትዋሪግ ኣሎ። ኣብ’ዚ ዘባናውን ናይ ህዝብታት ሰማል ኣሎ። ግን ንምውጋድ ውግእን ውክልና ውግእን (proxy war) ውሕስነት ኣይኮነን። ዳሕረዋይ ከምቲ ሓውና ዝበሎ፡ (ናብ ሃይለ እና ኣመልከትዮ) ውግእ ኤርትራን ኢትዮጵያን ድማ፡ ናይ መሪሕነት ሻዕብያን ወያነን ውግእ ጥራይ ኣይኮነን። ወጽኢት ብዙሕ ረጅሒታዮ “ ብምባል፡ ነቲ ከም ቀደሙ፡ ዘለኣለም ክነብረለይ ዝምነዮ

ብልሐ ሃይለ መንቆርዮስ፡ ኣብ'ታ ውስንቲ ኣጋጣሚ ኣወጻእኦም። ብቛንቋ ምሁራት outsmart ገይርዎም። ስለ'ዚ መምህራይ ብድንቀርና ሕልሚ ዓባይ ኢትዮጵያ ክስነፍ ርእየ፡ ሓዚነ።

እንታይ ድዩ ኸኣ፡ ተወሳኺ ቅጭ ኣምጺኡለይ። ሃይለ መንቆርዮስ'ሲ፣ ኣቐዲመ ከም ዝበልክዎ፡ ኣምሕርኛ **ንፖለቲካ ኤርትራ፡ ካብ ስልጡን ናይ እንካን ሃባን ዘተ፡ ናብ ተናኻሲ ዝቐየረ፡** ስንኩል ናይ መራኽቢ ስርዓት ምኻኑ፡ ኣየርዩ ዝፈልጥን ዝመሃረናን፡ ቀለም ጸገብ'ዩ። ናብ'ቲ ኣኼባ ዝተዓደመ'ውን፡ ከም'ቶም ካልኦት ኣብኡ ዝነበሩ ወጻእተኛታት፡ እኳ ደኣ ብደረጃ ብዓል መዚ፡ ላዕለዋይ ጸፍሒ ሕቡራት ሃገራት፡ ብፍሉይ ናይ ክብሪ ዕድመ ክኸውን ኣለዎ።

እም እንታይ ወሪድዎ ደኣሉ፡ ሓንሳብ “ ዮኔ ጥያቄ ነው. . .ኖ ኖ ኮመንት ነው. . “ እና በለ፡ ክሓትት ድዩ ዋላ'ስ ርእይቶ'ዩ ክህብ ደል'ዩ፤ ክሳብ ዝዋቕዖ ብድብልቕላቕ እንግሊዝኛን ኣምሕርኛን፡ ተወላዲፉ ዝተቐጣጥዐ ?! ኮፍ መበሊ ዘየጸበቐ'ሲ ምስ ተዓጣቓይ ይብኣሉ ይብሉ ኣበው።

ሃይለ .ሊ! ብመሰረቱ ኮፍ መበሊ ኣየጸበቐን። ዳስ ብሉይ ሕልሚ ዓባይ ኢትዮጵያ ኣይዳሱን'ያ ነይራ። ንሕግቕ መዓልቲ የለኸልኩን በላ፡ ከም ዝብሃል፣ የለኹልክን ዘይበላ ስሕታን መዓልቲ ካብ ኣጋጠመቶ ከኣ፡ ክገብር ወይ ክብሎ ዝነብር ነይሩ። ኣሳሰይቲ ሕልሚ ዓባይ ኢትዮጵያ... “ ኢትዮጵያ ምስ ጉረቤት ሀገር ኤርትራ ካብ ዝተፈራረመቶ ውዕል ሰላም፡ እንታይ ክትረብሕ'ያ ? “ ክብሉ እንከለው፣ ሃይለ መንቆርዮስ “ ነውረ. . . ተሰተሩ! ብቐንዱ ካብ ነባሪ ሰላም ዝዓቢ ረብሓ እንታይ ኣሎ ? “ ብምባል፡ ክግስጸም ነይርዎ።

ሕሉፍ ሓሊፉ ግን፡ ሃይለ ኤርትራ ክብር ዋሓዚ ደምን ህይወትን ገቢራ፣ ህዝብና ሕሰም ናብራ ክኢሉ፣ ሳዕቤናት ተነጽሎን እገዳታትን ጸይሩ፡ ንኣብዩ ኣሕመድ፣ ውዕል ኣልጀርስ ንክቐበል ኣላሽ ከም ዘየበሎ'ሲ፣ ኣፍልጦ ናይ'ታ ዘይምልኦቲ ዝበላ፡ ሰምምዕ ሰላም'ኳ ንኣብዩ ኣሕመድ'ዩ ሂብዎ። ብስንፍንኡ ድማ፡ ምባሉ እና ኣሕመመና ኣብ ቃላት ምድፋር ኣእቱዩና።

ከም ብዓል መስከረም ዝኣመሰለ፡ ብዙሕ ሰብ ዝበጽሖም መካነ መርበብ ሓብራታ (Website) ድማ፡ ዳርጋ ኩሓሎ ተመሲን ናይ ዘንቀራ፡ ድቦላታት ግደፍዎ። ከም እንዳ ዛርቲ፡ ዘይዋሰብ ሰለስተ ኣርባዕተ ሕብርታት እና ኣወጃበርኩም ሰበር ዜና **BREAKING NEWS** ብምባል፡ ንዘየላ ኢትዮጵያ ከተወዓውዮ ኣይትተሃንደዱ። መንእሰይ ወልዶ ብሰበር ዜናን መደራግሕ ቃላትን፡ ዘይነቓነቕ ሓይል እምባ ከም ዘለዎ ክርኢ። እምነቱ ኣብ ሃገሩን ንናቱን ክኸውን ሓልኑ።

ክድምድም'ዩ... ። መደምደምታይ፡ ብቐደሙ ኢትዮጵያ ትብሃል ሃገር ኣይነበረትን፣ እቲ ክሳብ ሕጂ ዝጸንሐ፡ ንዓቢ ጂኦግራፊያዊ ክለ፡ ዓቢ ሕልሚ ኢትዮጵያ ድማ ኣብቂዑ'ዩ። እታ ዘይትተርፍ. . . እንኮን ኣብ ቀረባ ዘላን ፍታሕ፣ ዕጫ ናይ ቀደም ዩጉዝላቭያ፡ ንሕልሚ ዓባይ ኢትዮጵያ ጥራይ'ያ።

በሉ. . . ተቋሊርኩም ኣይበለና፡ ድሓን ከኣ የቐንየና'ሞ፣ ኣብ'ዚ ቀረባ መዓልታት፡ ብተኸታታሊ በዘን ዝሰዕባ ዛዕባታት ክምለስ'ዩ።

ሕምባቦ ነውጺ ኢትዮጵያ፡ ንድፍኢት “ መዝሙር ሰላም “ ምስ ኤርትራ

- ናይ ፕረሲደንት ኢሰያስ “ ኪኖ ዶብ ንሕሰብን ነቋምትን “ ምባል፣ ዝያዳ ውሕሰነት ዶብና ንዘረጋግጽ ክውንነታት ንዳህሰሰሉ። ኪኖ ኢሰያስ አፈወርቂ ብዛዕባ ነባሪት ኤርትራ፡ አርሒቹ ዝሓሰብ ሰነ መገት ከአ ነጉልብት። ካብ ሱላታት ጀሚሩ፡ ብቁምታ ዝክሓነ፡ ናይ ገሊሉም ረማሲ ሰንፍናታት፣ ከይሓልከና፡ ንጠንቀቕ!! አገልግሎት ሃገር፡ ናይ ምሉእ ህይወት መብጽዓ ምኅኒ፡ አርእዮሙና ሓመድ እምኒ ዝጸቐጠም ሰውአትና ድሓ፡ ንሓልን። እዚአ. . . ተወሳኺት አብ ርእሲ ዓንቀጻት ማሕሙድ ሳልሕ ሚሊሻ'ያ።
- ክሳብ ሕጂ፡ ጽላሎት ዓቢ ሕልሚ፡ ንዓቢ ጂኦግራፊያዊ ክለ. ኢትዮጵያ ደአ እምበር፣ ኢትዮጵያ ትብሃል ሃገር ፈጺማ የላን። ብሕጂ ንኤርትራ ክትሕውስ ብቐጠባ ብባህሊ ብሃይማኖት ደገማ ክትወርር ክትዕብልል፡ ትክእል ናይ ቀደም አንበሳ ግቢ ኢትዮጵያ፡ ዘላ ዝመስለኩም ሰባት ኢንተሊኩም፣ አንበሳ ግቢ ዘይኮነስ፡ ጨጓር ከልቢ ዝኸነት ኢትዮጵያ'ያ ዘላ። አላ እና በልዋ ዝሞተት።
- ፕረሲደንት ሃገረ ኤርትራ አቶ ኢሰያስ አፈወርቂ ብስቓይን ጸገምን ህዝቢ ኤርትራ፡ ረብሓ ስልጣን ሕሊሚ ዓባይ ኢትዮጵያ ሃነፍነፍ ንዝበሉ መራሕቲ ወያነ፣ ሕንዳ አልቦ፡ መንዛዕቲ፡ መንጠልቲ፡ በዘቲ ዘጠቓለለ፡ ስያመ ጉማታት vultures፡ ተሰናቢትዎም። ቫልቸር አብ ገለ መዝገበ ቃላት ቋንቋ ጀርመን (ዶች) በላዕ ሬሳ፡ ጉልሕሚሽ ኢልዎ'ሎ። ዝሞተ አካላት ስብ ንዝሰርቁ ሰባት ድማ፡ ካብ ክሳይም ንላዕሊ አሞራ ካብ ክሳይም ንታሕቲ ስብ ገይሩ ብምምሳል፡ ሰበ አሞራ (Leichenfledderer) ኢልዎም። መርሕቲ ወያነ አላ እናበልዋ አብ ዝሞተት ኢትዮጵያ ፈጺሞም ዝወደቹ ዝተሳዕሩ፡ በላዕቲ ሬሳ ሰበ አሞራ'የም። መወዳእታ ሓመድ ድበ ቀብሪ ናይ'ዘም፡ በላዕቲ ሬሳ ሰበ አሞራ መራሕቲ ወያነ፡ ዘገምታዊ ምኅኒ ግን አይግድን።
- ሓድሽ መራሒ ጽላሎት ዓቢ ሕልሚ ኢትዮጵያ፡ አብዪ አሕመድ ዓሊ (“ዶክተር”)፡ ዘልዓሎ ጭርሖ “ምድማር”፡ ዳርጋ ናብ ዓጀውጀው ዘዝበለ'ዩ። አነ..፡ በታ መባእታ ደረጃ ትምህርተይ፡ ምድማር ሓደ ካብ አርባዕተ ተግባራት ቊጽሪ (ሕሳብ) ምኅኒ ጥራይ'የ ዝፈልጥ። እቲ (“ዶክተር”)፡ ንአመክንዮ ዓጀውጀው ናይ ምድማር ጭርሕኡ፡ ቦድማስ ክብል ሰለ ዝሰማዕኩ፣ ንክኢላታት ሰነ ሕሳብ ተወኪሰ። ክኢላታት ሰነ-ሕሳብ አርባዕቲኡ ተግባራት ቊጽሪ አብ ሓደ ዓንኬል አእቲኻ፡ ዝሰርሓሉ ቦድማስ ዝብሃል፡ መደብ ስርዓተ ቊጽሪ (BODMAS፣ Ordering Mathematical Operations) ነገረሙኒ። ካብ ሰነ ሕሳብ ማለት ካብ ቊጽሪ፡ ናብ ምድማራት ህዝቢ ቀይርኩም አትሕዙኒ ተበልክዎም ግን፡ አይተኻእለን። እሞ ፋ.ሕ. .ሕ. ሕ.! ኢላ። ተደጋጋሚ ምግሃድ ፋ.ሕፋ.ሕ፡ ጽላሎት ዓቢ ሕልሚ ኢትዮጵያ።

- ዝርዝር መደባት ዕዮ፡ ድፕሎማሲ ሃገረ ኤርትራ፡ ኣብ ጂኦግራፊያዊ ክል ኢትዮጵያ፤ “ ኢትዮጵያ ቀንዲ ሓደጋ ንሰላም ኤርትራን መርዘን ቀርኒ ኣፍሪቃን እያ “ ኣብ ዝብል ዓንደ ሓሳብ፡ ክሰረት ኣለዎ። ኤርትራ ኣብ ርእሲ፣ቲ ኣብ ኣዲስ ኣበባ ዝህልዎ ኤምባሲን ሚሽናትን፡ ብፍላይ ኣብ ክልላት ትግራይ፡ ኣምሓራ፡ ዓፈር፡ ቤት ጽሕፈት ናይ ርክብ መኮንናት (liaison officer’s) ክህልውዎ ኣለዎም።
- ቴድሮስ ካሳሁን (ቴዲ ኣፍሮ)፡ ታማኝ በዩኒ... ወዘተ ዝተባህሉን ከም ናይ ኢሳት (ኢትዮጵያ ሳትላይት ቴልቭዥን) ዋጦትን፤ ምወ.ታት ዝናፍቕ ኣዘዮም ደናቅር፣ዮም። ሃጫሉ ሁንደሳ፡ ከም ኣለማየሁ እጅተ ማዕባል ለውጢ ዝመርኩን ንናይ ታሪኽ ግዜይኡ ዝበቅዕን፤ ኮኾብ ስነ ጥበባ፣ዩ።
- ብስም ‘ ሃይማኖት ‘ ንዝግበር ዋጭዋጭታ ድማ፡ ጥቕሲ ካብ መጽሓፍ ቅዱስ፡ ሓዲሽ ኪዳን ወንጌል ማቲዎስ ምዕራፍ 8 ካብ ፍቕዲ 22 “ የሰሉ ግና.... ንምወ.ታትሲ ምወ.ታትም ይቕበርዎም ሕደጎም በሎ። ኣብ ጃልባ ምስ ኣተወ፡ ደቀ መዛሙርቱ ሰዓብዎ። እንሆ ኸኣ ማዕበል ነታ ጃልባ ኸሳዕ ዜጉልብባ፡ ኣብ፣ቲ ባሕሪ ዓብዪ ምንዋጽ ኮነ። ንሱ ግና ደቂሱ ነበረ። ደቀ መዛሙርቱ ቐረቦም፡ ጎይታይ ጠፋእና ኣድሕነና እናበሉ ኣተንሰእዎ። ንሱ ኸኣ፡ ኣንቱም ጉዳላት እምነት፡ ከመይከ እትፈርሁ በሎም “ መን..? ኣበይ.? መዓሲ..? ወጨጨፍ ብዩዘገድስ፡ ዋጭዋጭታ ናይ ጉዳላት እምነት፣ዩ። ኣነ ኣግዚኣብሄር ኣምላኽካ አዮ፣ም፤ ህድእ. እ. .! በል።

ኣንገሰም ኢሳቕ